

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ

Серед норм законодавства про природні монополії положення частини 1 статті 5 Закону України «Про природні монополії» (далі – Закон про природні монополії) відіграють ключову роль, оскільки саме в ній визначається перелік сфер діяльності суб'єктів природних монополій, які регулюються відповідно до цього Закону (Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 р. № 1682-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 30. – Ст. 238.).

Водночас, у Концепції вдосконалення державного регулювання природних монополій (далі – Концепція), виходячи з того, що неефективність механізмів державного регулювання природних монополій визнано загрозою національним інтересам і національній безпеці (Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.), першочерговим завданням визначено внесення змін до Закону про природні монополії стосовно вдосконалення переліку видів діяльності, що підлягають регулюванню (Про концепцію вдосконалення державного регулювання природних монополій [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 27.09.2007 р. № 921/2007 // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/921/2007>).

Науковці в своїх дослідженнях щодо питань природних монополій переважно обмежуються лише наведенням переліку визначених сфер діяльності суб'єктів природних монополій. Разом з тим, деякі дослідники, зокрема, такі правники, як Анохіна І. О. (Анохіна І.О. Правове регулювання діяльності суб'єктів природних монополій: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Анохіна Інесса Олександрівна. – О., 2004. – с. 38), Блохін М. С. (Блохін М. С. Сфери природних монополій та правовий статус їх суб'єктів / М. С. Блохін // Митна справа. – 2009. – № 2. – С. 66.), у своїх дослідженнях звертають увагу на вичерпний та тимчасовий характер переліку сфер діяльності суб'єктів природних монополій. Проте, питання вдосконалення переліку та чіткості законодавчого визначення сфер діяльності суб'єктів природних монополій та необхідності внесення відповідних змін до Закону про природні монополії залишаються невисвітленими в науковій правовій літературі.

В Концепції було окреслено деякі проблеми законодавчого визначення сфер діяльності на ринках природних монополій, зокрема, щодо діяльності з транспортування та розподілу природного і нафтового газу трубопроводами, передачі та розподілу електричної енергії, централізо-

ваного теплопостачання, водопостачання та водовідведення. Проблеми, що полягали у більш чіткому визначенні та розмежуванні діяльності суб'єктів природних монополій у вказаних сферах, вирішено шляхом внесення відповідних законодавчих змін (Про державне регулювання у сфері комунальних послуг: Закон України від 09.07.2010 р. № 2479-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 49. – Ст. 571.; Про внесення змін до Закону України «Про природні монополії» [Електронний ресурс]: Закон України від 21.06.2012 р. № 4998-VI // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4998-17>).

Проте, в цілому системні проблеми у сфері регулювання діяльності суб'єктів природних монополій потребують вжиття комплексу правових та організаційних заходів, тому вирішення окремих проблем не знімає такого завдання щодо інших проблем.

Так, діяльність у сфері спеціалізованих послуг транспортних терміналів, портів, аеропортів за переліком, який визначається Кабінетом Міністрів України (далі – Кабмін) потребує більш чіткого законодавчого визначення, оскільки, на нашу думку, надання повноважень Кабміну щодо визначення переліку таких послуг суперечить конституційним засадам та логіці законодавства про природні монополії.

Згідно положень статті 42 Конституції України види і межі монополії визначаються законом (Конституції України від 26.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.), а відповідно до частини 3 статті 28 Господарського кодексу України сфери діяльності суб'єктів природних монополій визначаються Законом про природні монополії (Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19 – 20, № 21 – 22. – Ст. 144.).

Окрім того, відповідно до частини 1 статті 3 Закону про природні монополії законодавство про природні монополії складається з цього закону та інших законів.

Аналізуючи вище наведені норми права логічним є висновок, що існує імператив щодо виду нормативно-правового акту, яким може бути передбачено сфери діяльності суб'єктів природних монополій. Таким є лише законодавчий акт.

В свою чергу, згідно положень статті 117 Конституції України та статті 50 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» Кабмін в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження (Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 07.10.2010 р. № 2591-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 9. – Ст. 58.), які відносяться до підзаконних нормативно-правових актів.

Таким чином, можна зробити висновок, що надання повноважень Кабміну щодо визначення переліку спеціалізованих послуг транспортних терміналів, портів, аеропортів суперечить конституційним засадам та

законодавству про природні монополії. Тому окрім законодавчого органу – Верховна Рада України, такою компетенцією не може бути наділений будь-який інший державний орган, а відповідний перелік підлягає визначенню в законі.

Для вирішення вказаної проблеми пропонуємо два шляхи:

1. Викласти відповідний абзац частини 1 статті 5 Закону про природні монополії в новій редакції та конкретизувати перелік спеціалізованих послуг транспортних терміналів, портів, аеропортів.

2. Внести зміни до вказаної норми та позбавити Кабмін повноважень визначати перелік спеціалізованих послуг транспортних терміналів, портів, аеропортів, а вказаний перелік визначити в спеціальному законодавстві.

Сівер А. С.

Одеський державний університет внутрішніх справ, здобувач

МІГРАЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ

Під поняття міграція вчені розуміють (від лат. *migratio*) переселення, просторове пересування, переміщення людей у просторі та часі. Суть міграції полягає у територіальному русі населення, на відміну від природного чи соціального. Тому визначення міграції, які характеризуються як широкі, де до цього явища крім територіальних відносять також різні форми соціальних переміщень, наприклад, освітні, міжгалузеві, професійні тощо, тобто будь-які переміщення, незалежно від місця у просторі, видаються неправомірними, оскільки в них не враховується сутнісна риса міграції.

Досить часто, під міграцією підрозумівають виключно територіальні переміщення населення. Але з таким визначенням можна посперечатися, тому що існує як широке, так і вузьке розуміння цього явища. Н. Ноздріна, пише «під міграцією розуміється будь-яка форма територіальної мобільності населення: щоденні пересування до місця роботи і назад, поїздки у торговельні, видовищні та інші заклади, сезонні міграції, пов'язані із зміною праці або відпочинком населення, і т. інші» (Н. Н. Ноздріна Применение методов системного анализа при изучении миграций населения. 1978, с.6) Прибічники широкого підходу вважають міграцією навіть переміщення у рамках одного й того самого населеного пункту (Колпаков В., Кузьменко О. Адміністративно-правовий механізм протидії нелегальній міграції, 2001, с.76). Проте найчастіше дослідники розглядають як міграцію лише ті територіальні переміщення людей, які пов'язані з перетином певних кордонів, адміністративних чи державних.

Трохи вузьке розуміння міграції наводиться у визначеннях, які включають переміщення, що відбуваються між окремими пунктами призводячи до постійної або тимчасової зміни місця проживання, регулярні (щоденні або щотижневі) двосторонні поїздки між місцем проживання та